

УДК 631.527:633.11»324»:631.5:551.515

Придатко В. В., аспірант другого року навчання

Ковалишина Г. М., доктор с.-г. наук, професор, професор кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М.О. Зеленського

Національний університет біоресурсів і природокористування України

*e-mail: v.prydatko@nubip.edu.ua

ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ НА ПЕРЕЗИМІВЛЮ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Однією із найважливіших складових адаптивності озимих культур є зимостійкість. У сучасних умовах важливо попередньо прогнозувати рівень урожайності озимих культур, ураховуючи їх варіабельність у зв'язку з настанням несприятливих умов у період перезимівлі і подальшої вегетації. Сорти іноземної селекції займають все більшу нішу на ринку насіння України. Тому наразі є актуальним вивчення цих сортів та порівняння з вітчизняними сортами за ознаками адаптивності та урожайності. За допомогою цих даних можна буде вибрати найбільш урожайний та пристосований до умов навколишнього середовища посівний матеріал.

Мета дослідження: дослідити перезимівлю сучасних сортів пшениці озимої та її зв'язок з географічним походженням сорту.

Для дослідження було відібрано 8 сортів озимої пшениці, з них: 4 сорти української селекції – 'МІП Вишиванка', 'Вежа Миронівська', 'МІП Валенсія' (Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла), 'Носівочка' (Носівська селекційно-дослідна станція) та 4 сорти іноземної селекції – 'Емерік' (KWS, Німеччина); 'Мескаль' (Limagrain, Франція); 'Юлія' (Selgen, Чехія); 'Тобак' (Saaten Union, Німеччина). Під урожай

2025 р. дослідні ділянки були закладені в південній частині Чернігівської області, в межах Прилуцького району на території Малодівицької об'єднаної територіальної громади біля села Новий Лад. Попередником під посів озимих сортів пшениці була соя. Сівбу проведено 29.09.2024 р. висівним комплексом Lemken. Глибина загортання насіння 3–4 см з одночасним внесенням мінерального добрива в рядок. Норма висіву пшениці 200 кг/га, добрив – 100 кг/га. Внесено комплексне добриво Yara Milla 7:20:28 NPK. Насіння перед посівом оброблено протруйником Кінто Плюс, т.к. (1,5 л/т) (BASF) (діючі речовини: тритикиназол (33,3 г/л) + флудіоксоніл (33,3 г/л) + Кеміум (флуксапіроксад) (33,3 г/л). Початок сходів відмічено 10.10.2023 р. Кількість опадів після сівби: 4–6 жовтня – 30 мм, 12–14 жовтня – 36 мм. Відновлення вегетації озимої пшениці відмічено 8–10 березня 2025 р., залежно від сорту. У березні відмічено таку кількість опадів: 12 березня – 1 мм; 15–16–17 березня – 16 мм; 23 березня – 5 мм; 27 березня – 11 мм. Підживлення посівів здійснювали 23 березня рідким азотним добривом карбамідно-аміачною сумішшю (КАС-32), з нормою витрати 110 л/га. Посіви досліджуваних сортів знаходяться у доброму стані.

УДК 631.527(1-87):633.15:338.312

Прудніков В. В., аспірант другого року навчання

Ковалишина Г. М., доктор с.-г. наук, професор, професор кафедри генетики, селекції і насінництва ім. М. О. Зеленського

Національний університет біоресурсів і природокористування України

*e-mail: Vitalyproudnikov78@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ КУКУРУДЗИ ІНОЗЕМНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ЗА ЕЛЕМЕНТАМИ ПРОДУКТИВНОСТІ

Використання у виробничих посівах насіння високопродуктивних ліній та простих гібридів, які відрізняються найбільш високим генетичним потенціалом рослин і адаптивним гетерозисом, є одним із найважливіших чинників підвищення урожайності кукурудзи. За даними багатьох дослідників, при застосуванні гібридного насіння урожайність кукурудзи зростає у декілька разів, у порівнянні з сортами. Вирішення таких проблем як подолання наслідків зміни клімату та підвищення економічної рентабельності сучасних гібридів кукурудзи і зумовлює актуальність обраної теми.

Мета досліджень: обґрунтувати застосування у селекційному процесі батьківських компонентів гібридів кукурудзи іноземної селекції із поліпшеними показниками продуктивності.

Проведено аналіз елементів продуктивності батьківських компонентів гібридів: семи інбредних ліній L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7 та п'яти простих гібридів H1, H2, H3, H4, H5. Аналіз проводили за такими показниками: маса зерна зі стрижнем, маса зерна без стрижня, діаметр качана, довжина качана, кількість рядків зерен у качані, кількість зерен у ряду, маса 1000 зерен. Серед семи досліджуваних інбредних ліній слід виділити лінію L1, яка відноситься до кременистого підвиду, має червоне забарвлення стрижня, жовте зерно, маса зерна зі стрижнем дорівнює 123,8 г, а без стрижня – 96,4 г, діаметр качана – 3,6 см, довжина качана – 14,3 см, кількість рядків зерен на качані – 16 шт., кількість зерен у ряду – 21шт., маса 1000 зерен – 318,4 г. Та лінію L5, яка відноситься до зубовидного підвиду, має червоне

забарвлення стрижня, жовте зерно, маса зерна зі стрижнем – 158,9 г, маса зерна без стрижня – 128,2 г, діаметр качана – 4,2 см, довжина качана – 19,0 см, кількість рядів зерен на качані – 14 шт., кількість зерен у ряду – 29 шт., маса 1000 зерен – 310,6 г. Серед простих гібридів доцільно виділити Н1, який відноситься до напівзубоподібного підвиду, стрижень червоного кольору, зерно – жовте, маса зерна зі стрижнем – 116,7 г, а без стрижня – 93,5 г, діаметр качана – 3,1 см, довжина качана – 14,6 см, кількість рядів зерен на качані – 12 шт., а кількість зерен у ряду – 25 шт.,

маса 1000 зерен – 267,6 г. Також заслуговує на увагу Н3, який відноситься до зубоподібного підвиду, має червоне забарвлення стрижня та жовте зерно, маса зерна зі стрижнем становить 125,9 г, а без стрижня – 104,1 г, діаметр качана – 3,5 см, довжина – 17,8 см, кількість рядів зерен на качані – 14 шт., а зерен у ряду – 31 шт., маса 1000 зерен – 261,0 г.

Вищенаведені батьківські компоненти, потенційно, можуть слугувати джерелами підвищеної продуктивності при створенні гетерозисних гібридів кукурудзи.

УДК 338.43:339.5

Пугачов В. М., кандидат екон. наук, старший науковий співробітник відділу аграрного ринку та міжнародної інтеграції Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
e-mail: avtor05@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Військові дії та активна участь України в інтеграційних процесах суттєво впливають на показники економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. У 2023–2024 роках мають тенденцію до зростання повна та виробнича собівартість зернових і технічних культур, овочів і фруктів, при зниженні економічної ефективності їх вирощування. Основною причиною цього є бойові дії та економічні виклики, що пов'язані з порушенням інфраструктурою та логістикою, низькою якістю насіннєвого матеріалу, браком засобів захисту та хімічних добрив, подорожчанням пально-мастильних матеріалів тощо. Крім того, слід враховувати контекст зростаючих викликів, зокрема зміна клімату, енергетичні та екологічні переходи, спрямовані на адаптацію до зміни клімату та пом'якшення наслідків. Зниження ефективності виробництва окремих видів продукції призводить в подальшому до зменшення площ під вирощуванням окремих культур та скорочення поголів'я тварин.

Цивілізаційним вибором української держави і суспільства є Європейська інтеграція, що закріплено у Конституції України і підтверджено активними діями органів державної та місцевої влади, бізнесу та громадян. Український вибір підтримують в Європейському Союзі та наголошують на стратегічній важливості розширення ЄС за рахунок України як каталізатора для покращення економічних і соціальних умов європейських громадян. Проте інтеграція України до ЄС стикається із суттєвими викликами і ризиками.

Аграрний сектор України є важливим і одним із ключових секторів у переговорному процесі щодо вступу України до ЄС. Український аграрний сектор залишається однією з останніх опор макрофінансової стабільності вітчизняної економіки під час війни, який, незважаючи на втрати та соціально-економічні виклики, продовжує працювати та експортувати, забезпечуючи продовольчу безпеку не лише в Україні, а й за її межами. У 2023–2024 роках аграрний експорт сформу-

вав понад 60% усієї валютної виручки від експорту товарів з України. Значна частка вітчизняної сільськогосподарської продукції експортувалася саме до країн ЄС. Це збільшувало пропозицію й конкуренцію на європейському ринку, впливало на рівень цін та, відповідно, ефективності виробництва.

Відповідно до Звіту Європейської Комісії за 2024 рік (NAT/924) щодо розширення ЄС, тільки вступ України збільшить сільськогосподарські площі ЄС на 25%. Навіть в умовах війни вітчизняне сільське господарство вирощує біля 80 млн т зернових і олійних культур, що становить понад 30% від обсягів, вироблених в ЄС. Нещодавні протести фермерів у країнах Європейського Союзу щодо заборони імпорту української продукції (виробленої за нижчими стандартами та вимогами), показують актуальність і важливість теми ефективності виробництва аграрної продукції. Між тим, вступ України відкриває можливості для посилення стратегічної автономії ЄС і подальшої мінімізації впливу сільського господарства на навколишнє середовище.

Отже, пошук компромісів, взаєморозуміння, згода з окремих спірних питань обома сторонами переговорів є запорукою ефективного процесу вступу України до Європейського Союзу. Це має бути збалансоване рішення з постійною підтримкою, необхідною для фермерів і сільських регіонів, бюджетними обмеженнями ЄС і наслідками війни в Україні. За умов укладання справедливої угоди щодо вступу буде забезпечено високий рівень ефективності виробництва аграрної продукції.

Проведений аналіз показує, що є значні відмінності у виробничих вимогах в ЄС та за межами співтовариства. Найбільші розбіжності пов'язані з найкращими методами ведення сільського господарства, використанням пестицидів, дешевших і шкідливіших речовин, впровадженням інтегрованої боротьби зі шкідниками, порушенням законності та слабким правоохоронним наглядом через недостатню систему державного